وەقایعی کوردستان

پۆژنامەی فەرمی حکومەتی هەرێمی کوردستانە - وەزارەتی داد هەفتانە دەری دەکات

ژمارە (٩٠) چاپی یەکەم سالی هەشتەم ١١/٨/٢٠٠٨ م ٢٠/خەرمانان/٢٧٠٨ کوردی ٩/ شعبان/ ١٤٢٩ کۆچی

لەم ژمارەیەدا :

* یاسای ژمارە (٨) سالی ٢٠٠٨............................... لا ١

یاسای پاراستن و چاککردنی ژینگە لە هەرێمی کوردستان – عێراق .

* یاسای ژمارە (١٠) سالی ٢٠٠٨............................... لا ١٧

یاسای وەزارەتی خوێندنی بالاّ و توێژینەوەی زانستی هەرێمی کوردستان- عێراق.

90

ناونیشان: هەولێر-چوار ڕیانی عەنکاوە بالەخانەی وەزارەتی داد .

☎ (٢٢٤٥٥١٤ - ٢٢٤٥٥٠٧ - ٠٧٥٠٤٧٣٦٨٤٢ - ٢٢٤٥٥٠٨)

نرخی ٧٥٠ دینارە

http//:www.mojkurdistan.com

E-mail:rwk@mojkurdistan.com

بەناوى خواى بەخشندە و ميهرەبان

هەرێمی كوردستانی عێراق
سەرۆكايەتی هەرێم
سەرۆك

بەنـــاوى گەلـــەوە
بڕيار
ژمارە (٢٠) ساڵی ٢٠٠٨

يـــاســـاى پـــاراســـتـن وچاكـــــردنی ژينـگـە لـە هەرێمی كوردســـــتان - عێراق

بە پێی بڕگەى (١) ی ماددەى (١٠) ی ياساى سەرۆكايەتی هەرێمی كوردستان – عێراق ژمارە (١)ی ساڵی ٢٠٠٥ ی هەمواركراو و بە پاڵپشتی ئەو ياساكارييەى ئەنجومەنی نيشتمانی كوردستان – عێراق كردويەتی لە دانيشتنی ژمارە (٢٧) لە ١١ /٢٠٠٨/٦ بڕيارماندا بە دەركردنی:

ياساى ژمارە (٨)ى ساڵی ٢٠٠٨
يـــاســـاى پـــاراســـتن و چاككـــردنی ژينـــگە لە هەرێمی كوردستان - عێراق

دەروازەى يــــەكەم
پێـــــناسە و ئـــــامانج و پـــــرەنسيپی گشـــــتی

بــــە شی يــەكـــەم
پێـــناسە و ئـــاما نجەكـــــان

ماددەى يەكەم :

مەبەست لەو دەستەواژانەى خوارەوە ماناكانی بەرامبەريانە بۆ مەبەستی ئەم ياسايە :

يەكەم : هەرێم: هەرێمی كوردستان ـ عێراق.

دووەم : وەزارەت: وەزارەتی ژينگە لە هەرێم.

سێيەم : وەزير: وەزيرى ژينگە لە هەرێم.

چوارەم : ئەنجومەن: ئەنجومەنی پاراستن و چاككردنی ژينگە لە هەرێمدا .

پێنجەم : سەرۆك: سەرۆكی ئەنجومەنی پاراستن و چاككردنی ژينگە لە هەرێم دا.

شەشەم : ئەنجومەنی پارێزگا: ئەنجومەنی پاراستن و چاككردنی ژينگە لە پارێزگاكانی هەرێم .

حەوتەم : سندوق: سندوقی پاراستن وچاككردنی ژينگە لە هەرێم دا .

ئەرشيفی رۆژنامەى وەقايعی كوردستان لە سايتی وەزارەتی داد

www.mojkurdistan.com
علی عبدالرحمن محمد

هەشتەم : ژینگە : ئەو دەورو بەرە ژیانبەخشەیە کە پێکهاتووە لە بوونەوەرە زیندووەکان لە مرۆڤــ و ئاژەڵ و رووەك و پێکهاتەکانی گیاندارەکان و هەرچی دەوری داوە لە ئاووهەواو ، خاك و ئەوەی لە خۆی دەگرێ لە ماددەکانی رەق وشلەو گازەکان و ئەو دامەزراوە جێگرو جووڵاوانەی کە مرۆڤ لە سەریدا بنیاتی دەنێ .

نۆیەم : پیسبوونی ژینگە : هەرگۆرانکاریەکی راستەوخۆ یان نا راستەوخۆ لە پێکهاتە یان لە تایبەتمەندی ژینگە ببێتە هۆی زیان گەیاندن پێی یان هاوسەنگییە سروشتییەکەی بشێوێنێ.

دەیەم : پیسکەرەکانی ژینگە : ماددە ڕەقەکان ، یان شلەکان یان گازییەکان یان ژاوە ژاو یان هۆکارە بایۆلۆژیەکان یان تیشکاوەرەکان یان گەرما یان لەرزینەکانی کە زیان بە ژینگە دەگەیەنن وهاوسەنگی سروشتی دەشێوێنن .

یازدەم : پاراستنی ژینگە : پاراستنی ژینگەو رێگە گرتن لە پیسبوون و تێکچوونی یان رێگە گرتن لێیان.

دوازدەم : چاککردنی ژینگە : پەرەپێدان و جوانکردنی رەگەزەکانی ژینگە.

سێزدەم : هەڵسەنگاندنی شوێنەواری ژینگەیی: دیاری کردن وشیکردنەوەو هەڵسەنگاندنی شوێنەواری پرۆژە یان دامەزراویان چالاکی نواندن لە سەر ژینگەو دیاری کردنی رێو شوێنەکانی پێویست بۆ رێگە گرتن یان سووککردنی شوێنەوارەکانی نەرێنی لە سەر ژینگەو داهاتە سروشتیەکان،ئەمەش لە سەر رەزامەندی نوانەن یان پێچەوانەکەی دەوەستێ.

چواردەم : ژاوە ژاو: ئەو دەنگانەی لە رینەوەکانیان لە سنووری رێپێدراوی خۆیان دەردەچن و بە پێوەو دیاردەکرێن.

پازدەم : ماددە ترسناکەکان : ماددە رەقەکان یان شلەکان یان گازیەکان تایبەتمەندی ترسناکیان هەیە وکاریگەری زیان بەخشیان لە سەر ژینگە هەیە،وەکو ماددە درمەکان یان ژەهراویەکان یان ئەوانەی توانای تەقینەوە یان سووتانیان هەیە یان تیشکاوەرە ئایۆنیەکان و شتی دیکەش .

شازدەم : خاشاك: ماددە رەقەکان یان شلەکان یان گازیەکانی کەڵکی بە کارهێنانیان پێوە نەماوە و ، نا هێڵدرێنەوە ، کە پاشماوەی جۆرەها چالاکیەکانن .

حەڤدەم : پارێزراوە سروشتیەکان : ئەو ناوچانەی تەرخان کراون بۆ پاراستنی جۆرەکانی دیاری کراولە بوونەوەرە زیندووەکان یان هەر سیستەمێکی ژینگەیی دیکە کە رێگە بە لابردنیان و کارتێکردنیان یان زیان پێ گەیاندیان یان لە ناوبردنیان نادرێت.

هەژدەم : زیندەوەرە هەمە جۆرەکان : جیاوازی و زۆریی بوونەوەرە زیندووەکان.

نۆزدەم : لایەنە حکومەتیەکان : لایەنی حکومەتی پەیوەندیدار بە ژینگەوە .

بیستەم : دامەزراوەکان : زەوی و بیناو دەزگا و ئامێرەکانی پێکی دەهێنن .

بیست و یەکەم : شوێنی گشتی :ئەو شوێنە ی بۆ پێشوازی کردن لە هەموو کەس یان بۆ توێژێکی دیاری کراو لە خەڵك بۆ مەبەستێك لە مەبەستەکان ئامادە کراوە.

بیست ودووەم:رەزامەندی ژینگەیی: بە ڵگەنامەیەکی فەرمییە وەزارەت دەریدەکات بە پێی رێگا بە ئەنجامدانی هەندێ چالاکی دیاری کراو لە لایەنی بیرو بۆچوونی ژینگەییەوە دەدرێت.

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقایعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد
www.mojkurdistan.com
علی عبدالرحمن محمد

بیست وسێیەم : پێوانەکانی پاراستنی ژینگە :سنوور یان چڕبوونەوەی ئەو پیسکەرانەی کە ڕێگا نادرێت لە پێکهاتەکانی ژینگەدا بە سەریدا تێپەربن.

بیست وچوارەم : کارەساتەکانی ژینگەیی : ڕووداوەکانی کە لە فاکتەری سروشت یان کاری مرۆڤ پەیدا دەبن بە پێی ئەو پێوەرانەی کە بەرێنمایی دەردەکرێن زیانێکی گەورە بە ژینگە دەگەیەنن.

ماددەی دووەم :

ئامانجی ئەم یاسایە هێنانەدی ئەم مەبەستانەی خوارەوەیە :

یەکەم : پارێزگاری کردن لە ژینگەی هەرێم و پاراستنی و چاککردنی و پەرەپێدانی و ڕێگە گرتن لە پیسبوونی.

دووەم :پارستنی سروشت و تەندروستی گشتی لە مە ترسیەکانی چالاکی و کارە زیانبەخشەکان بە ژینگە و مرۆڤ .

سێیەم :پارێزگاریکردنی داهاتەکانی سروشتی و گەشە پێدانی و دەست پێوەگرتنی بەکارهێنانی

چوارەم :سیاسەتی ژینگە بکرێتە بەشێکی دانەبڕاو لە پلانی گشتگیری گەشەپێدان لە هەموو بوارەکانی مرۆیی و پیشەسازی و کشتوکاڵی و ئاوەدانکاری و گەشت وگوزاری و شتی دیکە.

پێنجەم :بەرز کردنەوەی ئاستی وشیاری ژینگەیی و قووڵکردنەوەی هەست بە لێپرسینەوەی تاك و کۆمەڵ بۆ پاراستنی ژینگە و چاککردنی و هاندانی هەوڵە خۆ بەخشراوەکان لەو بوارەدا.

بـــــەشــــــی دووەم

پـرەنسیـپە بنەرەتیەکـــــان و حوکـمەگشـتیەکـــــان

ماددەی سێیەم :

یەکەم: هەموو مرۆڤێك مافی هەیە لە ژینگەیەکی هێمن و پاکدا بژی و ئەرکی هەموو کەسێکیشە کار لە پێناو پاراستنی ژینگە و پاکییەکەیدا بکات.

دووەم:مەسەلەی پاراستن و چاککردنی ژینگە لە کرداری پلاندانانداندا لەسەر ئاستی یاساکاریی و بەرنامە و نەخشەی پەرەپێدان بۆ هەموو کەرتە جیاوازییەکان لە هەرێمدا ڕەچاو دەکرێ.

سێیەم:پێویستە هەموو دەزگاکانی پەروەردە و ئەکادیمی لە هەرێم چ گشتی و چ تایبەتی بەرنامەی پەروەردەیی ژینگەیی بخەنە نێو پرۆگرامەکانیان ئەمەش بە هەماهەنگی دەبێ لەگەڵ وەزارەتدا.

چوارەم:پێویستە لەسەر ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگای مەدەنی و دەزگاگشتیەکان و تایبەتیەکان کە لە مەیدانی پەروەردە و فێرکردن و مەشق و لێکۆڵینەوە و ڕاگەیاندن و ڕۆشنبیریی و ئەوقاف و ئەوانی تر کاردەکەن هەوڵ لە پێناو بڵاوکردنەوەی ڕۆشنبیریی و هوشیاریی ژینگەیی لە هەرێمدا بدەن.

پێنجەم:پێویستە لەسەر هەموو لایەنە کارگێڕییەکان ، هەر یەکە و بە پێی تایبەتمەندیی خۆیان کار لە پێناوی کەمکردنەوەی بەکارهێنانی داهاتە سروشتیەکان بۆ هینانەدی گەشەپێدانی بەردەوام بکەن.

www.mojkurdistan.com
علی عبدالرحمن محمد

شەشەم:پێویستە لەسەر دەزگا تەندروستیەكان و دەزگای پێوان و كۆنترۆڵی جۆری پرنسیپەكانی تەندروستی ژینگەیی لە پرۆگرامی كارەكانیان دا رەچاو بكەن.

حەوتەم:وەزارەت بۆی هەیە هاوكاری و هەماهەنگی لەگەڵ لایەنە نێو دەوڵەتییە نا حكومیەكان لە بواری پاراستن وچاككردنی ژینگەدا بكات.

هەشتەم:پێویستە وەزارەت هاوكاری و هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتی ژینگەی عێراقیدا لە هەرچییەك پەیوەندیی بە رێككەوتنامە نێو دەولەتیەكانەوە هەیە، بكات.

دەروازەی دووەم
رێكخســـــتن و پـــــاراســــتن و چاكـــــــردنی ژیـــنگـــە

بـــــەشـــی یـــەكـــــەم
ئە نجومەنـــی پـــــاراســــتن و چاكـــــــردنی ژیـــنگە لە هەرێمـــــدا

ماددەی چوارەم :

بە پێی ئەم یاسایە ئەنجومەنێك دادەمەزرێ بە ناوی (ئەنجەمەنی پاراستن و چاككردنی ژینگە لە هەرێمدا) پەیوەندی بە وەزارەتەوە دەبێ، سەرۆكی ئەنجومەن یان رێپێدراوی نوێنەرایەتی دەكات، و لە هەریەك لەم ئەندامانە پێك دێت:-

یەكەم : وەزیر : ســـەرۆك .

دووەم : بریكاری وەزارەت : جێگری سەرۆك .

سێیەم : بەرێوەبەری گشتی كاروباری هونەری و پاراستن لە تیشكاوەر لە وەزارەتدا : ئەندام یا بڕیاردەر

چوارەم : بەرێوەبەرە گشتیەكان لە وەزارەتدا : ئەنـــدام .

پێنجەم : نوێنەری وەزارەت و ئەو دەستانەی كە پەیوەندیدارن بە ژینگەوە كە وەزیر دەسنیشانیان دەكات بەمەرجێ لە پلەی بەڕێوەبەری گشتی كەمتر نەبێ : ئەنـــدام.

شەشەم : نوێنەری رێكخراوەكانی ژینگەی ناوخۆیی.

حەوتەم : وەزیر بۆی هەیە میوانداری هەر كەسێك پێی شیاو بێت،بكات، بۆ ئامادە بوونی دانیشتنەكانی ئەنجومەن لە كاتی پێویستی لە ناوەوەو دەرەوەی هەرێم و پرس و رایان پێ بكات بەبێ ئەوەی مافی دەنگدانیان هەبێت.

ماددەی پێنجەم :

ئەندامـــــــانی ئەنجومەن چاودێری جێبەجێ كردنی بڕیار و راسپاردەكانی ئەنجومەن دەكەن لە وەزارەتەكانیان، و راپۆرت لە بارەیانەوە ئامادە دەكەن و بۆ سەرۆكی ئەنجومەنی بەرز دەكەنەوە.

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقائیعی كوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

www.mojkurdistan.com
علی عبدالرحمن محمد

ماددەی شەشەم :

وێرای ئەو ئەرکانەی بەپێی یاسای وەزارەت بە ئەنجومەن سپێردراوە ، ئەم ئەرك و دەسەڵاتانەی خوارەوەی هەیە :-

یەکەم :پێشنیار کردنی سیاسەتی گشتی بۆ پاراستنی ژینگە لە هەرێمداو دەستنیشانکردنی ئامانج و کارە گرنگەکانی ژینگەتێیدا.

دووەم : دانپێدانان وپشت بەستان بە تایبەتمەندی و پێوانەکانی پێوەری رەگەزەکانی ژینگە .

سێیەم : دانپێدانانی مەرج و بەرزەفتکاریەکانی دەبیٚ لە دامەزراوو چالاکیەکاندا هەبیٚ کە کاریگەری زیانگەیاندنی لەسەر ژینگە هەیە یان دەبێتە هۆی تێکدانی هاوسەنگییەکەی.

چوارەم :دانپێدانان‌و پشت بەستن بەڕێنمایی و بڕیارو بەرزەفتکاریەکانی پێویست بۆ جێبەجیٚکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە و ئەوانەی بە هۆیەوە دەرچوون.

پێنجەم :یەککردنی پلانەکانی فریاکەوتن کە لایەنەکانی پەیوەندیدار بۆ ڕووبەڕووبونەوەی کارەساتەکانی ژینگە ئامادەی دەکات.

شەشەم : ئەنجامدانی رووپێوکردنی پێویست بۆ دەسنیشانکردنی شوێنەواری ژینگەیی کە لە ئەنجامی بەکارهێنانی چەکی قەدەغەکراوی نێودەوڵەتی یەوە لە هەرێم دا دروستبووە.

ماددەی حەوتەم :

یەکەم : هەردوو مانگ جارێك یان هەر کاتێك پێویست بوو ئەنجومەن دانیشتنەکانی گرێدەدا ، ئەویش بە بانگێشەی سەرۆك و، ڕادەی یاسایی کۆبوونەوەکانی ئەنجومەن بە ئامادەبوونی زۆرینەی ئەندامان تەواو دەبێت.

دووەم : ئەنجومەن بەزۆرینەی دەنگی ئەندامە ئامادەبووەکان بڕیارەکان دەردەکات‌و لەحاڵەتی یەکسانبوونی دەنگەکان، ئەو لایەنەی سەرۆکی کۆبوونەوەکە دەنگی لەپاڵی دەنگی ئەوان داوە، دەیباتەوە.

بـــــــەشــــــی دووەم

ئەنـجـومەنـــــی پـــــاراســــــتن و چاکــــــردنی ژینگە لــە پــــارێـزگـــاکــــــانی هـەرێم

ماددەی هەشتەم :

لەهەر پارێزگایەکی هەرێمدا ئەنجومەنێك بەناوی (ئەنجومەنی پاراستن‌و چاککردنی ژینگە لە پارێزگادا)دادەمەزریٚ و ئەنجومەنی پاراستن و چاککردنی ژینگە لە هەرێم پێکی دەهێنێت و پارێزگار یاخود جێگرەکەی لە کاتی ئامادە نەبوونی سەرۆکایەتی دەکات و ئەم ئەرك و دەستەڵاتانەی خوارەوەی هەیە:

یەکەم: بەدوا داچوونی جێبەجیٚ کردنی بڕیارەکانی ئەنجومەن، ئەوانەی پەیوەندیدارن بە پارێزگاکەوە.

دووەم: رادەربڕین لە کێشەکانی ژینگەیی لە پارێزگاکەدا.

سێیەم: پێشنیارکردنی پلانی پاراستنی ژینگە و بەدوا داچوونی جێبەجیٚ کردنەکەی و پێشکەش کردنی راپۆرتی دەوری لە بارەی چالاکی یان واقیعی ژینگەیی لە پارێزگاکە بۆ ئەنجومەن.

www.mojkurdistan.com

ماددەی نۆیەم :

یەکەم : ئەنجومەنی پارێزگا مانگانە جارێك بەلانی کەم لەسەر بانگهێشتی سەرۆك یان جێگرەکەی کۆدەبێتەوە.

دووەم : رادەی یاسایی لە کۆبوونەوەکانی ئەنجومەنی پارێزگا بە ئامادەبوونی زۆرینەی ئەندامانی تەواو دەبێت.

سێیەم : ئەنجومەنی پارێزگا بڕیارەکانی بە زۆرینەی دەنگی ئەندامە ئەمادەبووەکانی وەردەگریّ و لەکاتی یەکسانبووندا ئەو لایەنە دەیباتەوە کە سەرۆکی ئەنجومەنی پارێزگا یا جێگرەکەی دەنگی بۆ داوە.

چوارەم : کۆنووسی کۆبوونەوەکانی ئەنجومەنی پارێزگا مانگانە دەخرێتە بەردەم ئەنجومەن بۆ ئاگاداری و پەسندکردنی.

پێنجەم : ئەنجومەنی پارێزگا بۆی هەیە هەر پسپۆڕ و شارەزایەك میوانداری بکات بۆ وەرگرتنی راو بۆچوونیان لە بارەی کاروباری ژینگەییەوە بەبێ ئەوەی مافی دەنگدانیان هەبێ.

بـــەشـــی ســێـــیەم

ســـندوقـــی پـــاراســـتن و چاکـــــردنی ژیـــنگە لـــە هـــــەرێم

ماددەی دەیەم :

یەکەم : لە هەرێمدا سندوقێك بەناوی (سندوقی پاراستن و چاککردنی ژینگە لە هەرێم)دادەمەزریّ بۆ خەرجکردن لێی بۆ پاراستنی ژینگە و چاککردنی و پارێزگاری کردن لە ڕەگەزەکانی لە چوارچێوەی هێنانەدی ئامانج و مەبەستەکانی کە لەدەقی ئەم یاسایەو پێڕەو و ڕێنماییەکان کە لە پێناویدا دەرچوون، هاتووە.

دووەم :سندوقەکە، کەسایەتیەکی مەعنەوی سەر بە خۆیی دارایی و کارگێڕی هەیەو ملکەکانی ملکی گشتین.

سێیەم : داهاتەکانی سندوقەکە لە مانەی خوارەوە پێك دێت:-

١- ئەو بڕە پارانەی لە بودجەی هەرێمەوە بۆی تەرخانکراوە.

٢- ئەو بڕە پارەو یارمەتیو بەخشش و بەخشینانەی لەلایەن دەوڵەتانی بەخشەرو دەستەو کۆمەڵە و ڕێکخراوەکانی ناوخۆیی و هەرێمی و نێودەوڵەتی و دەستەو کۆمەڵەکانی ئەهلی و تایبەتی و تاکەکانەوە پێشکەش کراون.

٣- کریّ و ڕەسم و غەرامەکانی ژینگەیی کە بەپێی ئەم یاسایە وەرگیراون.

چوارەم : دیاریکردنی ڕێکارەکانی تایبەتیو پەیوەست بە پێکهێنانی سندوق و سپاردن و عەمبارکردن و سەرفکردن و لایەنەکانی خەرج کردنی داراییەکانی بەپێی ئەو ڕێنماییانەی کە ئەنجومەن بۆ ئەم مەبەستە دەری دەکات.

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقایعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

www.mojkurdistan.com
علی عبدالرحمن محمد

بـــەشـــی چــــوارەم
پـلانـدانـانی ژینــگەیـــــی

ماددەی یازدەم :

یەكەم :بەپێی پێشنیازی ئەنجومەن، وەزارەت پلانێكی بنچینەیی بۆ پاراستنی ژینگە لە هەرێمدا دادەنێ و ئەم پلانە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە بڕیاری لێ دەدرێت.

دووەم :پلانی پاراستنی ژینگەی بنچینەیی ملكەچی ئەو چاو پێداخشاندنەوە دەوریە دەبێ كە هەردوو ساڵ جارێك وەزیر لەسەر پێشنیاری ئەنجومەن ئەنجامی دەدات و دان بەو هەمواركردنانەدا دەنرێ كە بەبڕیارێك لە ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەردەكرێت.

سێیەم :چاوپێداخشاندنەوەی دەوری بەپشت بەستن بەحاڵەتی ژینگەیی لە هەرێم ئەنجام دەدرێ لەگەڵ ڕەچاوكردنی پەرەسەندنەكانی جیهانی لە بوارەكانی زانستی و توێژینەوەو تەكنۆلۆژیادا.

بـــەشـــی پێنـجـــەم
هەڵـسەنگـــاندنی كـــاریگـــەری ژینـگەیـــی و ڕەزامەندییە ژینـگـەیـیەكـــان

ماددەی دوازدەم :

هەر كەسێكی سروشتی یان مەعنەوی، گشتی یان تایبەتی یان تێكەڵاو یان هەرلایەنێك دوای بەكاربوونی ئەم یاسایە دامەزرابێ و چالاكیەك ئەنجام بدات كاریگەری لەسەر ژینگە هەبێت، پێویستە توێژینەوە لەسەر هەڵسەنگاندنی كاریگەری شوێنەواری ژینگەیی بۆ چالاكی و ئەو پڕۆژانە ئامادەبكات كە دایاندەمەزرێنێ و بۆ وەزارەتی بەرزبكاتەوە تا بڕیاری گونجاوی دەربارەوە وەربگرێ،بەمەرجێ توێژینەوەكە ئەمانە لە خۆی بگرێ:-

یەكەم : هەڵسەنگاندنی كاریگەریە ئەرێنی و نەرێنییەكانی پڕۆژەكە یان دامەزراوەكە یان كارگەكە لەسەر ژینگە.

دووەم : ڕێگا پێشنیاركراوەكان بۆ دووركەوتنەوەو چارەسەركردنی هۆكارەكانی پیسبوون، بەجۆرێك جێبەجێكردنی مل كەچبوون بۆ ڕێنمایی و بەرزەفتكاریەكانی ژینگە بێنێتە دی.

سێیەم : حاڵەتەكانی پیسبوونی لەناكاو و ئەگەر ئەو ئامادەكاریەی پێویستە بگیرێتەبەر.

چوارەم : بەدیلەكانی كە دەكرێ بۆ بەكارهێنانی تەكنۆلۆژیای پاك و خاوێنتری ژینگە بخرێتەكار.

پێنجەم : كەمكردنەوەی پاشماوەكان و خولاندنی (تدویر) یان سەرلەنوێ بەكارهێنانەوەیان.

شەشەم : هەلسەنگاندنی تێچوونی سوودەكان و ئەو زیانە ژینگەییانەی كە پڕۆژەكە دروستی دەكات.

ماددەی سێزدەم :

وەزیر بۆی هەیە بەر لەبەركاربوونی ئەم یاسایە داوا لەهەركەسێكی سروشتی یان مەعنەوی یان هەر لایەنێكی كە هەبێ بكات كە چالاكیەك ئەنجام دەدات كاریگەری لەسەر ژینگە هەیە، توێژینەوەیەك بۆ هەڵسەنگاندنی كاریگەری پڕۆژەكانی لەسەر ژینگە ئامادەبكات، ئەگەر پێداویستیەكانی پاراستنی ژینگە ئەمەی ویست.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقایعی كوردستان لە سایتی وەزارەتی داد
www.mojkurdistan.com
علی عبدالرحمن محمد

ماددەی چواردەم :

ئەنجومەن پێوانەو مواسەفاتو بنەما و بەرزەفتكاریەكانی پێویست بۆ دەستنیشانكردنی پرۆژەو ئەو بوارانە دادەنێ كە ملكەچن بۆ توێژینەوەكانی هەڵسەنگاندنی كاریگەری ژینگەیی و ئامادەكردنی لیستی ئەو پرۆژانەو دانانی سیستەم وڕێكارەكانی هەڵسەنگاندنی كاریگەری ژینگەیی.

ماددەی پازدەم :

هەموو لایەنەكانی پەیوەندیدارو بەهەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتو بەرلە بەدەستهێنانی ڕەزامەندی بۆ هەر پرۆژەیەك، پابەنددەبن بەوەرگرتنی ئەم ڕێوشوێنو ڕێكارانەی خوارەوە:-

یەكەم : كاركردن بۆ قەدەغەكردنی كاریگەریەكانی نەرێنی ژینگە، كە ڕەنگە لە پرۆژەكانیان یان لەو پرۆژانەی دەكەونە ژێر سەرپەرشتی كردنیان یان ئەوانەی ڕەزامەندی دەربارەیانەوە دەردەكەن، دروست دەبن.

دووەم : وەرگرتنی هەموو ڕێكارێكی گونجاو بۆ مسۆگەركردنی پیادەكردنی ڕێساكانی كە لەم یاسایەدا هاتوون، بەسەر پرۆژەكانی و ئەو پرۆژانەی كە دەكەونە ژێر سەرپەرشتی كردنیان، یان ئەوانەی ڕەزامەندییان لەسەر وەردەگرێ،لەوانەش ئەو پێڕەو وڕێنماییانەی كە بەپێی ئەم یاسایە دەردەكرێن.

سێیەم : چاودێریكردنو بەدواداچوونی پێڕەوو پێوانەكانی ژینگەیی و پابەندبوون پێیانەوە لە پرۆژەكان یان ئەو پرۆژانەی كە سەرپەرشتیان دەكات و، راپۆرتی دەوری دەربارەیان بە ئەنجومەن دەدات.

چوارەم : هەماهەنگی كردن لەگەڵ ئەنجومەن بەر لە دەركردنی هەر ڕەزامەندییەك یان مۆلەتێك پەیوەندی بە ئەنجامدانی چالاكی ستراتیژیو گەورە هەبێت كە كاریگەری لەسەر ژینگە هەبێ.

بـــەشـــی شــــەشـــــەم
پشكنـــــین و چـــــاودێری كــــردنی ژینـــگەیـــی

ماددەی شازدەم :

وەزارەت چاودێری دەزگاو پرۆژەو دامەزراوو چالاكیە جۆراوجۆرەكان دەكات، بۆ زانینی ڕادەی پابەندبوونیان بەو مواسەفاتو پێوانەو پێوەرانەی كە لە پاراستنی ژینگەدا بەپێی حوكمەكانی ئەم یاسایە پشتیان پێ دەبەسترێت.

ماددەی حەڤدەم :

پێویستە خاوەن هەر پرۆژەیەك یان دامەزراوێك پرۆسەكانی چاودێری خۆیی بەهەماهەنگی لەگەڵ لایەنەكانی پەیوەندیدار بەپێی ئەو پێوەرو بەرزەفتكارییانە ئەنجام بدات كە وەزارەت دایاندەنێ و، راپۆرت لە سەر ئەوە بەپێی ڕێنمایەكانی وەزارەت یان هەر لایەنێكی دیكە بەرز دەكاتەوە كە، پێڕەوو ڕێنماییەكانی دەرچوو بەپێی ئەم یاسایە دەستنیشانی دەكات.

www.mojkurdistan.com
علی عبدالرحمن محمد

ماددەی هەژدەم :

یەکەم : وەزارەت تیپی چاودێری ژینگەیی پیکدێنێ کە ئەرکەکەی بەرزەفتکردنی سەرپێچی و تاوانەکانی ژینگەییە کە بە پێچەوانەی ئەم یاسایە روودەدەن.

دووەم : تیپی چاودێری کردنی ژینگەیی مافی هەیە بچێتە ناو دامەزراوو دەزگاکان بەمەبەستی پشکنینیانو وەرگرتنی چەند نموونەیەك لێیانو دڵنیابوون لە ڕادەی پیادەکردنی پێوەرو مەرجو بەرزەفتکاریەکانی پاراستنی ژینگە، لەکاتی ئەنجامدانی کارەکەیدا پۆلیس هاوکاری دەکا.

سێیەم : لەسەر خاوەنی پڕۆژەو چالاکیە جۆراوجۆرەکان پێویستە ڕێگا بۆ تیپەکانی چاودێری ژینگەیی خۆش بکەن بۆ ئەوەی بتوانن ئەرکەکانیان جێبەجێ بکەنو ئەو زانیاری و بەیاناتانەی پێ بدا کە بۆ جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە بە پێویستی دەزانی.

ماددەی نۆزدەم :

ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدنیو تاکەکان بۆیان هەیە وەزارەت لەو چالاکی و هەڵسوکەوتانە ئاگادار بکەنەوە کە زیان بە ژینگە دەگەیەنن.

بـــــەشـی حـــــەوتــــــەم
ڕێ و شـــوێـنەکــــانی هـــانـدان

ماددەی بیستەم :

وەزارەت بە هەماهەنگی لەگەڵ وەزارەتی دارایی سیستەمێك بۆ هاندان ئامادە دەکات، بەهۆی ئەوەوە، یارمەتی کەسانی سروشتیو مەعنەوی دەدرێن ئەوانەی چالاکی ئەنجامدەدەن یان بیروبۆچوونی وا پێشکەش دەکەن، کە ئەشێ پاراستن یا چاککردنی ژینگەی لێ بێتەدی.

بـــــەشـی هــەشــــــتەم
بەرپرســــیاریـەتی و قـــەرەبـوو کـــــردنەوەی زیــــانەکـــــان

ماددەی بیست ویەکەم :

یەکەم :هەرکەسێك ببێتە هۆکار بەکردەوەی کەسیی خۆی یان کەمتەرخەمی، یان کردەوەی ئەو کەسانەی لەژێر سەرپەرشتی یان چاودێری یان کۆنتڕۆڵی ئەو دابن، لەکەسانو لایەنگرانی، یان سەرپێچی یاساکانو پێڕەو ورێنماییەکان بکات، وزیان بەژینگە بگەیەنێ، بەرپرسیاردەبێو دەبێ قەرەبووی بکاتەوە و، زیانەکەش لاببات و، بارودۆخەکەش بگەڕێنێتەوە بۆ کاتی جارانی بەرلەکەوتنەوەی زیانەکە، لەو ماوەیەی لەلایەن وەزارەت دیاریکراوەو بەو مەرجانەی کە دایناوە، لە حاڵەتی کەمتەر خەمی یان مل نەدان بۆ ئەنجام دانی، وەزارەت بۆی هەیە پاش ئاگادارکردنەوەی رێ و شوێن و رێکاری مسۆگەر بۆ لابردنی زیانە کە بگرێتە بەر و سەبەبیکاریش هەموو ئەو مەسرووفانەی بۆ ئەم مەبەستە کردوویەتی سەرباری خەرجییە کارگێرییەکان لە ئەستۆ دەکرێ لەگەڵ رەچاوکردنی ئەم پێوەرانەی خوارەوە:

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقایعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

www.mojkurdistan.com
علی عبدالرحمن محمد

١- پلەی مەترسیداری ئەو ماددە پیسانەو جۆرەکانی.
٢- کاریگەری پیسبوون لەسەر ژینگە لە ئێستا و ئایندەدا.

دووەم :بەرپرسیاریەتی سەبەبکاری ئەو زیانانەی لەئەنجامی سەرپێچیکردن لە پیادەکردنی حوکمەکانی برگەی (یەکەم) لەم ماددەیەدا لە بەر چاو دەگیرێ .

سێیەم :حوکمەکانی یاسای شارستانی عێراقی سەبارەت بە ڕێساکانی بەپرسیاریەتی پیادەدەکرێن، لەهەر شتێك لەم یاسایەدا دەقی بۆ نەهاتبێ.

چوارەم :ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنیو زیانلێکەوتووان لەتاکەکان بۆیان هەیە، بە پێی حوکمەکانی بەندی (یەکەم) لەم ماددەیەدا داوا بەرزبکەنەوە.

پێنجەم: هەرکاتێ خەرجیەکانی لابردنی پیسی وەرگیرا بەسندوق دەسپێردرێ، تاکو بۆ لابردنی پیسیەکە بەکار بهێندرێت.

دەروازەی ســــێیەم
حوکـمەکـــانی پـــاراســـتنو چاکـــــردنی ژینـــگە

بـــەشـی یـــەکـــەم
پـــاراســـتن و چـاککـــردنی ئـــاو

ماددەی بیست ودووەم :

فرێدان یان ڕۆکردنی هەرماددەیەکی زیان بەخش یان شلەمەنی یان گازی یان تیشکاوەری یان گەرمی، بۆ ناو هەموو سەرچاوە ئاوییەکان یان ئاوەرۆکانیان قەدەغەیە، ئەگەر بەپێی پێوەرەکانی کارپێکراو چارەسەر نەکرابێ.

ماددەی بیست وسێیەم :

پێوەرە هەرێمایەتییەکان بۆ ئاوی سەرزەویو ژێر زەوی وئاوی خواردنەوە، بە پێرەو دیاری دەکرێن.

ماددەی بیست وچوارەم :

وەزارەت پێوەرەکانی ئاستی پیسبوونی ڕێگە پێدراو لەو ئاوانەی بۆ خواردنەوەو ئاودانو پیشەسازیو خزمەتگوزاریەکان بەکاردێن، دەسنیشان دەکات، بە مەرجێ هەرکاتێك پێویست بوو چاو بەو پێوەرانەدا بخشێندرێتەوە.

بـــەشـــی دووەم
پـــاراســـتن و چـاککـــردنی هـــەوا

ماددەی بیست و پێنجەم :

هەرکەسێکی سروشتی یان مەعنەوی پابەندە بەوەی نەبێتە هۆی بەرپاکردن یان بڵاو کردنەوەی پیسی لە هەوادا، لەوانەش بۆنی پیسی وەرسکەر یان زیانبەخش.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقائیعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

www.mojkurdistan.com
علی عبدالرحمن محمد

ماددەی بیست وشەشەم :

هەموو چالاكیە پیسكەرەكانی هەوا ملكەچی پێوەرە تایبەتیەكانی هەرێمایەتی دەبن و پێویستە ئەو دەرهاوێشتانە (انبعاپات) لەچوارچێوەی سنووری ڕێگە پێدراو دەرنەچن.

ماددەی بیست وحەوتەم :

وەزارەت ئاستەكانی پیسكردنی ڕێگە پێدراو بۆ ئەو غازە زیانبەخشانە (انبعاپات) دادەنێ كە لە هەموو چالاكیە پیسكەرەكانی هەوا دەكەوێتەوە و ئەوانەی خوارەوەی تیدا دیاردەكرێت:

یەكەم :ئەو ئاستانەی ڕێگەیان پێدراوە بۆ ئەو غازە زیانبەخشانە (انبعاپات) بە هۆی سووتاندنی سووتەمەنی یان هەر ماددەیەكی دیكە بۆ هەر مەبەستێك بێت.

دووەم : ئەو ئاستانەی ڕێگەیان پێدراوە بۆ ئاستەكانی ژاوەژاو.

سێیەم : ئەو ئاستانەی ڕێگەیان پێدراوە بۆ ئاستەكانی تیشكاوەری یان چڕكردنەوەی ماددە تیشكاوەرەكانی كە لە هەر چالاكیەكی تیشكاوەریەوە دەردەچێت.

بـــەشـــی سێـــیەم
پـــاراســـتن و چـاككـــردنی خـــــاك

ماددەی بیست و هەشتەم :

ئەوانەی خوارەوە قەدەغەن:

یەكەم :هەرچالاكیەكی بە ڕێگەیەكی ڕاستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆ ببێتە هۆی زیانگەیاندن بە خاكی زەوی كشتوكاڵی پلە (أ) یان خراپكردنی یان پیسكردنی بە جۆرێك كار لە توانای بەرهەمهێنانی بكات.

دووەم :هەر چالاكیەك زیان بە ڕووبەری زەوی تەرخانكراو بۆ لەوەرگا بگەیەنێ تەنها مەگەربەپێی ئەو پێڕەو و ڕێنماییانە بێ كە بە پێی ئەم یاسایە دەركراون.

سێیەم :دامەزراندن و بنیادنانی هەر چالاكیەكی پیشەسازی یان بازرگانی یان خزمەتگوزاری لەسەر زەوی كشتوكاڵی بە پێچەوانەی حوكمەكانی ئەم یاسایە.

چوارەم:گۆڕینی ڕەگەزی زەوی و زار لە كشتوكاڵیەوە بۆ نیشتەجێ بوون یان پیشەسازی یان بازرگانی یان خزمەتگوزاری، بە پێچەوانەی حوكمەكانی ئەم یاسایە.

پێنجەم :ڕامالینی زەوی كشتوكاڵی یان گواستنەوەی خۆڵەكەی بە مەبەستی بەكارهێنانی لە غەیری زەوی كشتوكاڵی و، تەخت كردنەوەی زەوی یان گواستنەوەی خۆڵەكەی بە مەبەستی چاككردنی یان پاراستنی پیتدارییەكەی بە ڕامالین نا ژمێردرێت.

ماددەی بیست و نۆیەم :

پێویستە لەسەر هەموو كەسێك پابەند بێت بە نەخشەی بنچینەیی ناوچەكانی شارستانی و پاراستنی زەوی لە ڕاكشانی ئاوەدانكاری (الزحف العمراني)، وپێویستە فەرمانگەكانی پلاندانانی ئاوەدانكاری، بەڵگەكانی پێویست بۆ بەدەست هێنانی ڕەزامەندی وەزارەت لەسەر نەخشەو نەخشەسازی و گۆڕانكاریەكان لە ڕەگەزی زەویەكان پێشكەش بكەن.

www.mojkurdistan.com

ماددەی سییەم :

وەزارەت بە هەماهەنگی لەگەڵ لایەنەکانی پەیوەندیدار، مەرجەکانی ژینگەیی گونجاو بۆ چالاکیەکانی گەڕان و کانزاو کانی بەردو بەرد شکێنەرو غەسالەو مەنجەم و دەرهێنانی سامانی نەوتی، و شتی دیکەش دادەنیٚ، بە شێوەیەك پاراستنی سەرچاوەکانی سروشتی لە هەرێمدا لە پیسبوون و بە بێ هوودە ڕۆیشتن مسۆگەر بکات.

بـــەشـــی چـــــوارەم
پـــارێزگـــــاری کـــــردن لە هەمەجۆری گـــیانلـەبـەرەکـــــان

ماددەی سی و یەکەم :

بە مەبەستی پاراستنی سروشت و پاراستنی لە بەبیابانبونی و بەرەنگار بوونەوەی و پارێزگاری کردن لە رەگەزی ئاژەڵی و رووەکی ومایەی ژیانیان ئەمانە خوارەوە قەدەغە دەکرێن:

یەکەم : هەرکارو چالاکیەك ببێتە هۆی لە ناوبردن و هەڕەشەکردن لە ڕەگەزەکانی ئاژەڵ و ڕووەك.

دووەم : ڕاوکردنی ماسی و مەل و ئاژەڵ لە وەرزەکانی جووتبوون وزاوزیٚ کردنیاندا.

سێیەم : ڕاوکردنی ماسی و مەل و ئاژەڵ بە هۆی بەکارهێنانی تەقەمەنی یان ژەهر یان تەزووی کارەبا یان هەر ڕێگەیەکی دیکەی ڕاوکردنی ستەمکارانە.

چوارەم : بڕین و دەرهێنان و نەهێشتنی دارو نەمام و، ڕووەك و گیای سـەر زەوی و ئاوی لە موڵکی گشتی دا.

پێنجەم : ڕاوکردن یان کوشتن یان گرتن یان دەست بەسەرداگرتن یان گواستنەوەی ئەو مەل و ئاژەڵانەی هەڕەشەی نەمانیان لەسەرە و گەڕاندنیان و خستنە ڕوویان بۆ فرۆشتن یان خراپکردنی هێلانەکانیان یان شکاندنی هێلکەکانیان.

ماددەی سی و دووەم :

پێویستە وەزارەت بە هەماهەنگی لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان و لایەنە دەرەکییە پەیوەندیدارەکان، باخچەو پارێزراوی سروشتی و سەیرانگای گشتی دروست بکەن و ئەو شوێنە سروشتیانە بپارێزن کە ڕەهەندێکی کەلتووریان هەیە.

ماددەی سی وسێیەم :

بۆ هەموو کەس یان لایەنێك قەدەغەیە،کارێك بکات ببێتە هۆی زیان گەیاندن، یان دەستکاریکردنی ڕەهەندە سروشتی یان جوانی یان کەلتووریەکانی ئەو پارێزراوە سروشتیانە، یان باخچە و سەیرانگا گشتیەکان.

بـــەشـــی پێنـجـــەم
بـەڕێوەبـــردنی خـــاشـــاك و مـــاددە تـــرسناکەکـــــان

ماددەی سی وچوارەم :

نابیٚ هیچ کەسێك هەڵسێت بە دروست کردن یان عەمبارکردن یان ژێر زەوی خستن یان سوتاندن یان نقووم کردن یان بەکارهێنان یان چارەسەرکردن یان خۆلیٚ رزگارکردن لە ماددە تیشکاوەرەکان یان هەر ماددەیەك یان پیسییەکی مەترسیداری شل یان رەق یان گازی ، تەنیا بە پێی ئەو ڕێنماییانە نەبیٚ کە وەزارەت بە هەماهەنگی لەگەڵ لایەنە بەرپرسەکان دەریان دەکات.

www.mojkurdistan.com
علی عبدالرحمن محمد

ماددەی سی و پێنجەم :

ئەمانەی خوارەوە قەدەغەن:

یەکەم : هاوردنی خاشاکە مەترسیدارەکان کە زیان بە مرۆڤ و ژینگەی هەرێم دەگەیەنن.

دووەم : هاوردنی مادە مەترسیدارەکان بۆ هەرێم تەنیا بە ڕەزامەندی وەزارەت دەبێ.

سێیەم : تێپەڕینی خاشاك و مادده ترسناکەکان بەناو هەرێمدا تەنیا بە ڕەزامەندی وەزارەت دەبێ.

ماددەی سی وشەشەم :

نابێ مادده ترسناکەکان بەرهەم بهێنرێت یان بگوازرێتەوە یان ئاڵوگۆڕی پێ بکرێ یان بهێنرێتە ناوەوە یان عەمبار بکرێ تەنیا دوای وەرگرتنی هەموو ئامادەکارییەکانی کە لە دەقی یاساو پێڕەوو ڕێنماییە بەرکارەکان هاتوون، بە جۆرێك ئەوە مسۆگەر بکرێ کە هیچ زیانێکی ژینگەیی لێ نا کەوێتەوە.

بـــەشـــی شـــەشـــەم
قـڕکـەرەکـــــان و ئـــاوێـتە کیـمــــیاویـەکـــان

ماددەی سی وحەوتەم :

هاوردن و بەکارهێنان و ئاڵوگۆڕکردنی ئاوێتە کیمیاوییە قەدغە کراوە نێو دەوڵەتییەکان بە هاوکاری لەگەڵ وەزارەتی ژینگەی عێراقیەوە قەدەغە دەکرێ.

ماددەی سی وهەشتەم :

دروستکردن و هاوردن و ڕشاندن و ئالوگۆڕکردن و بەکارهێنانی قڕکەری زیندەوەرە زیان بەخشەکان یان هەر ئاوێتەیەکی کیمیاوی دیکە بۆ مەبەستەکانی کشتوکاڵی یان تەندروستی یان تەندروستی گشتی یان زۆر لە مەبەستەکانی دیکەش قەدەغەیە، تەنیا دوای لە بەر چاوگرتنی مەرج و بەرزەفتکاری و ئەو زەمانەتانەی کە پێڕەوو ڕێنماییەکانی بەپێی ئەم یاسایە دەرکراون دەستنیشانیان دەکات، بە جۆرێك پاراستنی هەموو پێکهاتەکانی ژینگە بە شێوەیەکی ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ لەکاتی ئێستاو لە ئایندەدا لە کاریگەری زیانبەخشینی ئەم قڕکەرو ئاوێتە کیمیاویانە مسۆگەر بکات.

ماددەی سی ونۆیەم :

لیژنەیەك لە هەرێمدا دادەمەزرێت بایەخ بە تۆمارکردن و دیارکردنی قڕکەرەکان دەدات و لە لایەنە پەیوەندیدارەکان پێك دێت.

بـــەشـــی حـــــەوتـــــەم
ڕووبـــەڕوو بـــوونـــەوەی کـــارەســـاتەکـــانی ژینـــگەیی

ماددەی چلەم :

ئەنجومەن بە هەماهەنگی لە گەڵ لایەنەکانی پەیوەندیدار پلانێکی گشتی بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی کارەساتەکانی ژینگە دادەنێ و دەخرێتە بەرچاوی ئەنجومەنی وەزیران تا ڕەچاوی بکات و لەم نەخشەیەشدا ئەمانەی خوارەوە لە بەرچاو دەگیرێن:

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقایعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

www.mojkurdistan.com
علی عبدالرحمن محمد

یەكەم :ئەنجومەن كۆكردنەوەی زانیاری و پێڕەوەكانی كە لە ناوخۆ و نێودەوڵەتیدا باون لەبەر دەگرێتە خۆ، بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی كارەساتەكانی ژینگە و كەمكردنەوەی زیانەكانی.

دووەم :بە پێڕەو لیژنەیەك لەسەر ئاستی هەرێم بە سەرۆكایەتی سەرۆك وەزیران بۆ ڕووبەڕوو بوونەوەی كارە ساتەكان و كەمكردنەوەی مەترسییەكان دادەمەزرێ، لایەنەكانی ناو لیژنەكەو ئەركەكانی و میكانیزمی كاركردنی هەر یەكەیان لە پێش و لە كاتی و لە دوای ڕوودانی كارەساتەكە دەست نیشان دەكات.

سێیەم :تیمەكانی فریاكەوتن بۆ ڕووبەڕوو بوونەوەی كارە ساتەكان بە ڕێنمایی ئەو لایەنانە پێك دەهێنرێن كە نوێنەریان لە لیژنە هەرێمایەتییەكەدا هەیە، كە لە بڕگەی (دووەمی ئەم ماددەیەدا) هاتووە و هەموو پێداویستییە نوێیەكانی لە میلاكی گونجاو و ڕاهێنەر لە بواری بە ڕەنگاربوونەوەی ناكاویدا بۆ فەراهەم دەكرێ.

چوارەم : پۆلینكردنی كارەساتەكان بەگشتی و دیاری كردنی ئەرك و بەرپرسیاریەتی هەر لایەنێك بە بەخەبەردان لە ڕوودانی یان مەزەندەكردن بە ئەگەری ڕوودانی و چۆنیەتی ڕووبەڕوو بوونەوەیدا.

پێنجەم :دامەزراندنی ژوورێكی عەمەلیاتی ناوەندی بۆ وەرگرتنی هەواڵەكان لەسەر كارەساتەكانی ژینگە و بەدواداچوونی پێشوازیكردن و ڕەوانەكردنی زانیاریە وردەكان لەربارەیەوە بە ئامانجی كۆكردنەوەی تواناكانی پێویست بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی.

شەشەم: پێكهێنانی كۆمەڵەی كاركردن كە لە ژووری عەمەلییاتەوە پەیدابووە، بۆ بەدواداچوونی ڕووبەڕووبوونەوەی كارەساتەكانی ژینگە لەكاتی ڕوودانیدا یان مەزەندەكردن بە ڕوودانی و ، سەرۆكی كۆمەڵەی كاركردن هەموو دەسەلاتەكانی پێویستی هەیە بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی كارەساتەكانی ژینگە بە هاوكاری و هەماهەنگی لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەكان.

دەروازەی چـــــــــوارەم
حوكمە سزاییەكانی

ماددەی چل ویەكەم :

بۆ وەزیر یان ڕێپێدراوەكەی هەیە، هەر دامەزراوێك یان پرۆژەیەك یان هەر لایەنێك یان سەرچاوەیەكی پیسكردنی ژینگە ئاگاداربكاتەوە، بۆ لابردنی فاكتەری كاریگەر و زیانبەخش بە ژینگە لەماوەی دە ڕۆژدا لە ڕێكەوتی ئاگاداركردنی بە ئاگاداریەكە، ولە حاڵەتی مل نەدان وەزیر بۆی هەیە كارەكە ڕابگرێ یان دایبخات و بە شێوەیەكی كاتی ڕەزامەندی ژینگەیی بكێشێتەوە تاوەكو چارەسەری پیسبوونەكە دەكرێ و ئەوەش بەپێی ڕێنمایی ڕیكدەخرێ.

ماددەی چل ودووەم :

یەكەم : لەگەڵ سەرپێچی نەكردنی هیچ سزایەكی توند كە لە دەقی یاساكانی دیكەدا هاتبێ، سەرپێچی كەری حوكمەكانی ئەم یاسایە و سیستەم و ڕێنماییەكانی كە بە پێی ئەوەوە دەركراون، بەبەندكردن سزا دەدرێن بۆ ماوەی لە مانگێك كەمتر نەبێت یان بە غەرامەیەك لە(١٥٠,٠٠٠) سەدو پەنجا هەزار دینار كەمتر نەبێت و لە (٢٠٠,٠٠٠,٠٠٠) دووسەد ملیۆن دینار پتر نەبێت، یان بە هەردوو سزاكان سزا دەدرێت.

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقایعی كوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

www.mojkurdistan.com
علی عبدالرحمن محمد

دووەم : هەرجارێك سەرپێچییەکە دووبارە بکرێتەوە سزاکە دوو بەرامبەر دەکرێتەوە.

سێیەم : وەزیر یا ڕێپێدراوەکەی لەوانەی کە فەرمانەکەی لە بەڕێوەبەری گشتی کەمتر نەبێت، بۆی هەیە غەرامە یەك بسەپێنێ لە (١٠٠,٠٠٠) سەد هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە (١٠,٠٠٠,٠٠٠) دە ملیۆن دینار پتر نەبێت، بۆ هەر کەسێك سەرپێچی لە حوکمەکانی ئەم یاسایە و پێڕەو و ڕێنماییەکانی بەو پێیەوە دەرکراون بکات.

ماددەی چل و سێیەم :

سەرپێچیکەر لە حوکمەکانی بڕگە (یەکەم و دووەم و سێیەم)ی ماددەی (35)ی ئەم یاسایە بە زیندانیکردن سزا دەدرێت و ماددەو خاشاکە ترسناکەکان بگەڕێنێتەوە شوێنی جارانیان یان بە ڕێگەیەکی بێ زیان خۆی لێیان ڕزگار بکات لەگەڵ قەرەبووکردنەوەدا.

دەروازەی پـــێنجـــەم

حوکـــمە کۆتـــاییەکـــان

ماددەی چل و چوارەم:

ئەنجومەنی وەزیران بۆی هەیە لەسەر پێشنیاری وەزارەت پێڕەوی پێویست بۆ جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربچوێنێ.

ماددەی چل و پێنجەم:

وەزیر بۆی هەیە ڕێنمایی پێویست بۆ جێبەجێ کردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەربچوێنێ.

ماددەی چل وشەشەم:

کار بەهیچ دەقێکی یاسایی ناکرێ گەر لەگەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایە ناکۆك بێت.

ماددەی چل و حەوتەم:

پێویستە لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

ماددەی چل وهەشتەم:

ئەم یاسایە دوای تێپەڕبوونی ٩٠ ڕۆژ لە مێژووی بڵاوکردنەوەی لەڕۆژنامەی فەڕمی (وەقائعی کوردستان) دا جێبەجێ دەکرێ.

مسعود بارزانی

سەرۆکی هەرێمی کوردستان-عێراق

ئەم یاسایە لە ٢ی خەرمانان ٢٧٠٨ی کوردی بەرامبەر ٢١ی ڕەجەب ١٤٢٩ی کۆچی و بەرامبەر ٢٤ی تەمموز٢٠٠٨ی زاینی لە هەولێر دەرچووە .

ئەرشیفی ڕۆژنامەی وەقایعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

www.mojkurdistan.com
علی عبدالرحمن محمد

ـ هۆیەکـــــانی دەرچـوونی ئەم یـــاســـــایە ـ

لەبەر ئەوەی حکومەتی هەرێمی کوردستان بایەخ بە مافی مرۆڤ دەدات تاکو لە ژینگەیەکی پاك و دروست و سەقامگیردا بژی و لە پێناو پاراستنی هەرێم لە پیسی بە هەموو شێوەو جۆرە جیاوازەکانییەوە و دەستەبەر کردنی ژیانی زیندەوەرەکان لە ژینگەیەکی دروست وپاك وخاوێنداو بۆ ئەوەی بنەماکانی پاراستنی ژینگە لە پلانی گەشەپێدانی مرۆیی و ئابووری و کۆمەڵایەتی و هاندانی گەشەپێدانی بەردەوامی سەرچاوەکانی ژیاری بە شێوەیەك مافی نەوەکانی ئێستا و داهاتوو لەبەر چاوبگرێ و پارێزگاری لە جۆرەکانی زیندەوەر و تەندروستی سروشت و بەروبوومە سروشتییەکانی هەرێم و دەرامەتە ئابوورییەکانی بکات و لە هەر زیانێك بیپارێزێ کە لە چالاکییە پیشەسازی یا کشتوکاڵی یا ئاوە دانکردنەوە و هی دیکە ڕوودەدات و، لە پێناو بڵاوکردنەوەی هۆشـــیاری و رۆشـــنبیری ژینگەیی و بۆ پلە بەندکردنی حوکمە ســـزاییەکان. ئەم یاسایە دەرچوێنرا.

ئەرشیفی رۆژنامەی وەقایعی کوردستان لە سایتی وەزارەتی داد

www.mojkurdistan.com
علی عبدالرحمن محمد